

Οι Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αντιμετώπιση του Οργανωμένου Εγκλήματος

της Ελισάβετ Συμεωνίδου – Καστανίδου*

Ι. ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος αποτέλεσε ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, κυρίως όμως κατά τη δεκαετία του '90 και μέχρι σήμερα, τη δικαιολογητική βάση για την υιοθέτηση μιας σειράς «ειδικών» ρυθμίσεων στα πλαίσια της ευρωπαϊκής κοινότητας που μπορούμε να τις κατατάξουμε σε 5 ειδικότερους άξονες:

Α. Ο πρώτος είναι εκείνος της ενοποίησης της αστυνομικής δράσης.

Το πρώτο βήμα έγινε ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν ανατέθηκε στην ομάδα εργασίας TREVI, που αποτελούνταν από υπαλλήλους των αρμόδιων υπηρεσιών δίωξης, να μελετήσει θέματα σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα.

Ακολουθεί το 1992, στα πλαίσια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η συμφωνία για την ίδρυση της ενιαίας Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol), η οποία ιδρύεται τελικά με Σύμβαση, το 1995. Στα καθήκοντα της Europol εντάσσεται:

** Καθηγήτρια Ποινικού
Δικαίου στο Α.Π.Θ.
Η Εισήγηση δόθηκε
στα πλαίσια τριήμερου
σεμιναρίου για το
Οργανωμένο Έγκλημα
που διοργανώθηκε από
τον Τομέα Ποινικών
και Εγκληματολογικών
Σπουδών του Α.Π.Θ. τον
Δεκέμβριο του 2005.*

- η συλλογή, σύνθεση και ανάλυση στοιχείων και πληροφοριών για το οργανωμένο έγκλημα,
- η διευκόλυνση της διεξαγωγής ερευνών,
- η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών,
- και η τήρηση αυτοματοποιημένων συλλογών πληροφοριών. Για το σκοπό αυτό έχει διαμορφωθεί το αυτοματοποιημένο Σύστημα Πληροφοριών της Europol, στο οποίο καταχωρούνται αρχικά όσοι θεωρούνται ύποπτοι για την τέλεση εγκληματικών πράξεων,¹ αλλά και εκείνοι σχετικά με τους οποίους δικαιολογείται η πιθανολόγηση ότι θα διαπράξουν κάποια από τις αξιόποινες πράξεις που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας. Η καταχώρηση επεκτείνεται ακόμα σε εκείνους που μπορεί απλώς να συνοδεύουν ή να βρίσκονται σε επαφή με τα συγκεκριμένα πρόσωπα,² και έτσι μπορεί ουσιαστικά να επεκταθεί σε έναν ευρύτατο αριθμό ατόμων αμέτοχων σε οποιαδήποτε εγκληματική δράση.

Σύντομα η συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών από τις κρατικές αρχές παίρνει ακόμα ευρύτερες διαστάσεις. Στο Σχέδιο Δράσης του 1997, «για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος»,³ θεωρείται αναγκαία η ύπαρξη πληροφοριών σχετικά με όλα τα νομικά πρόσωπα που είναι καταχωρημένα σε κάθε κράτος μέλος, αλλά και τα φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στη διοίκησή τους.

Τον ίδιο χρόνο, υιοθετείται Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με τη διευκόλυνση της ανταλλαγής αναλύσεων DNA,⁴ για την πραγματοποίηση της οποίας θεωρείται αναγκαία η δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων συμβατών μεταξύ τους.⁵

Παράλληλα, με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, επίσης το 1997, αποφασίζεται η σημαντική διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Europol, με την ανάθεση σε αυτήν καθηκόντων

και επιχειρησιακού χαρακτήρα.⁶ Με σχετικό μάλιστα Πρωτόκολλο του ίδιου έτους, που προσαρτάται στη Σύμβαση της Ευγοροί, θεσμοθετούνται προνόμια και ασυλίες για τα μέλη της ευρωπαϊκής αστυνομίας, ώστε να μην μπορούν να διωχθούν για τις αξιόποινες πράξεις που τελούν κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, παρά μόνο μετά από έγκριση της Ευγοροί.

B. Η συνεργασία ωστόσο των διωκτικών αρχών και η διαμόρφωση κεντρικών αστυνομικών οργάνων δεν κρίνεται αρκετή. Η ευρωπαϊκή κοινότητα θεωρεί αναγκαία τη συνεργασία και των πολιτών για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος.

Η αρχή έγινε το 1991, όταν θεσμοθετήθηκε η υποχρέωση των τραπεζών και των άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όχι μόνο να τηρούν συγκεκριμένες διαδικασίες για την παρεμπόδιση πράξεων νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, αλλά και η υποχρέωση να καταγγέλλουν ύποπτες συναλλαγές.⁷ Αυτή ήταν μόνο η αρχή.

Στο Σχέδιο Δράσης του 1997 για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος θεωρείται κρίσιμη η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο πληρωμής των αγαθών γενικά, έτσι ώστε να μπορούν να ανιχνεύονται πράξεις νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, όταν γίνεται υπερβολική χρήση μετρητών. Προφανώς η συλλογή των στοιχείων αυτών υποχρεώνει σε συνεργασία το σύνολο των εμπόρων και επιχειρηματιών.

Το 2001 ο κύκλος των υποψήφιων καταδοτών μεγαλώνει. Με την Οδηγία 2001/97, την οποία πρόσφατα ενσωμάτωσε και η χώρα μας, θεσμοθετείται η υποχρέωση καταγγελίας ύποπτων συναλλαγών για όλους

Με την
Οδηγία 2001/97
... θεσμοθετείται
η υποχρέωση
καταγγελίας
ύποπτων
συναλλαγών
για όλους τους
λογιστές... τους
συμβολαιογράφους
και τους
δικηγόρους,
κατά προφανή
παραβίαση μάλιστα
του δικηγορικού
απορρήτου.

Το επόμενο
βήμα θα είναι
προφανώς η
θεσμοθέτηση της
υποχρέωσης να
καταγράφουμε
οι ίδιοι και να
υποβάλλουμε στις
αρμόδιες αρχές
κάθε κίνηση ή
συνάντησή μας.

τους λογιστές, τους φορολογικούς συμβούλους, τους κτηματομεσίτες, τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, όπως πολύτιμων λίθων, τους εκπλειστηριαστές, τους συμβολαιογράφους και τους δικηγόρους, κατά προφανή παραβίαση μάλιστα του δικηγορικού απορρήτου.⁸

Καθώς οι αντιδράσεις ήταν υποτονικές –και όσες έγιναν προήλθαν κατά βάση από τους δικηγορικούς συλλόγους ή τις επιστημονικές ενώσεις νομικών- τα ευρωπαϊκά όργανα προχώρησαν ακόμα ένα βήμα. Όλα άλλωστε τα μέτρα, λαμβάνονται σταδιακά: ένα βήμα κάθε φορά.

Το νέο βήμα είναι η απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών να επιβάλουν στις εταιρίες τηλεφωνίας αυτή τη φορά την υποχρέωση καταγραφής όλων των κλήσεων των κινητών τηλεφώνων, των μηνυμάτων και της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Όχι μόνο των υπόπτων, αλλά όλων των πολιτών που έτσι θεωρούνται στο σύνολό τους εν δυνάμει ύποπτοι. Βεβαίως δε θα καταγράφεται το περιεχόμενο της κλήσης, αλλά το όνομα του λήπτη, ο χρόνος και ο τόπος της συνομιλίας, ωστόσο στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής δεν ανήκει μόνο το τι λέω, αλλά και με ποιον και πότε το λέω. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι τα έξοδα που θα κάνουν οι εταιρίες για να συλλέξουν αυτό τον τεράστιο όγκο στοιχείων, θα επιβαρύνουν τελικά, καθώς φαίνεται, τα ίδια τα άτομα που παρακολουθούνται, δηλαδή το σύνολο των πολιτών.

Το επόμενο βήμα θα είναι προφανώς η θεσμοθέτηση της υποχρέωσης να καταγράφουμε οι ίδιοι και να υποβάλλουμε στις αρμόδιες αρχές κάθε κίνηση ή συνάντησή μας.

Γ. Ένας τρίτος άξονας στον οποίο αναπτύσσονται οι ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του οργανωμένου

εγκλήματος είναι εκείνος της προσέγγισης των αντίστοιχων κυρωτικών κανόνων, στο επίπεδο πια του ουσιαστικού ποινικού δικαίου.

Ήδη στις αρχές της δεκαετίας του '90 η αρχή γίνεται και πάλι με τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, για την αντιμετώπιση της οποίας θεωρείται αναγκαία στα πλαίσια σχετικής Οδηγίας η ενιαία περιγραφή των πράξεων, η πρόβλεψη αυστηρών ποινικών κυρώσεων και η πρόβλεψη κυρώσεων και για νομικά πρόσωπα. Βεβαίως, η πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων αποτελούσε ακόμα απλή υπόδειξη προς τα κράτη-μέλη, καθώς δεν είχε δοθεί ποινική αρμοδιότητα στην Κοινότητα.

Τα πράγματα αλλάζουν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1997, με την οποία παρέχεται για πρώτη φορά ποινική εξουσία στην Ένωση στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα, αυτού της διακυβερνητικής συνεργασίας. Η ποινική εξουσία είναι βεβαίως περιορισμένη σε πολύ συγκεκριμένους τομείς και είναι χαρακτηριστικό ότι ευρύτερη όλων είναι η εξουσία που αναγνωρίζεται στην Ένωση να θεσπίσει προοδευτικά μέτρα για τον καθορισμό των ελάχιστων κανόνων ως προς τα στοιχεία των πράξεων και τις απειλούμενες ποινές στους τομείς του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τις Αποφάσεις – Πλαίσιο.⁹

Τον επόμενο χρόνο, με στόχο την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, ορίζεται στην Κοινή Δράση 98/733/ΔΕΥ,¹⁰ η έννοια της εγκληματικής οργάνωσης και της συμμετοχής σ' αυτή, προβλέπεται η επιβολή αυστηρών κυρώσεων,¹¹ διευρύνονται τα τοπικά όρια ισχύος των ποινικών νόμων¹² και θεωρείται αναγκαία η θεμελίωση ευθύνης και των νομικών προσώπων.¹³

Με τη Συνθήκη
του Άμστερνταμ
του 1997...
παρέχεται για
πρώτη φορά
ποινική εξουσία
στην Ένωση στα
πλαίσια του τρίτου
πυλώνα, αυτού της
διακυβερνητικής
συνεργασίας.

Με τον τρόπο αυτό η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος φαίνεται να συναρτάται αρχικά με το θεμελιώδες για τη συγκρότησή του στοιχείο που είναι η εγκληματική οργάνωση με διεθνή δράση και σκοπό τον πορισμό κέρδους από την τέλεση σοβαρών εγκλημάτων. Αντίθετα το είδος των εγκλημάτων δε θεωρείται αποφασιστικό.

Ωστόσο στο Σχέδιο Δράσης του 2000, για την «Πρόληψη και Έλεγχο του Οργανωμένου Εγκλήματος»,¹⁴ η πολιτική της Ένωσης για την προσέγγιση της ποινικής νομοθεσίας ως προς το οργανωμένο έγκλημα φαίνεται να διαφοροποιείται. Οι προσπάθειες να συμφωνηθούν κοινοί ορισμοί, ποινικές υποστάσεις και κυρώσεις, σημειώνεται στο Σχέδιο, «θα πρέπει να εστιαστούν σε περιορισμένο αριθμό τομέων ιδιαίτερης σημασίας, όπως το οικονομικό έγκλημα (νομιμοποίηση εσόδων, διαφθορά, παραχάραξη του ευρώ), το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, ιδίως η εκμετάλλευση γυναικών, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, η εγκληματικότητα υψηλής τεχνολογίας και η περιβαλλοντική εγκληματικότητα».¹⁵

Μεβάσητηνκατεύθυνσηαυτήεκδίδονται από το 2000 και μετά μια σειρά Αποφάσεων-Πλαίσιο σε αυτούς ακριβώς τους τομείς.

Δ. Ένας τέταρτος άξονας όπου αναπτύσσονται κοινές ενέργειες με στόχο την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος είναι αυτός του εντοπισμού, της κατάσχεσης και της δήμευσης των προϊόντων του εγκλήματος.

Ήδη με Κοινή Δράση του 1998¹⁶ είχε γίνει σύσταση στα κράτη μέλη να θεσπίσουν τη νομοθεσία και τις διαδικασίες που θα επιτρέπουν τον προσδιορισμό και τον εντοπισμό των πιθα-

νολογούμενων προϊόντων του εγκλήματος με τέτοιο τρόπο ώστε να απλοποιηθεί κατά το δυνατόν η σχετική διαδικασία.

Ιδιαίτερα σημαντικές ωστόσο είναι οι τάσεις που διαγράφονται στο Σχέδιο Δράσης του 2000 για την «Πρόληψη και Έλεγχο του Οργανωμένου Εγκλήματος»,¹⁷ στα πλαίσια του οποίου προτείνεται ο «μετριασμός» του βάρους απόδειξης όσον αφορά την προέλευση των περιουσιακών στοιχείων ενός δράστη μετά την καταδίκη του για σοβαρό αδίκημα, έτσι ώστε ο καταδικασθείς να πρέπει να αποδεικνύει ο ίδιος ότι νόμιμα απέκτησε τα περιουσιακά του στοιχεία, ενώ το δικαστήριο αν δεν πείθεται να μπορεί να διατάζει την κατάσχεση και δήμευσή τους.¹⁸

Σύντομα ούτε και αυτό το μέτρο θεωρήθηκε επαρκές. Έτσι, με Απόφαση - Πλαίσιο του 2001, προβλέφθηκε πλέον η δυνατότητα κατάσχεσης αγαθών αξίας αντίστοιχης με τα προϊόντα του εγκλήματος, χωρίς να ενδιαφέρει η ύπαρξη οποιασδήποτε σύνδεσης με την εγκληματική δράση δήμευσης.¹⁹ Με νέα άλλωστε Απόφαση - Πλαίσιο του 2005²⁰ διευρύνονται ακόμα περισσότερο οι περιπτώσεις που επιτρέπεται η κατάσχεση αγαθών τα οποία δεν αποτελούν προϊόντα εγκλήματος.

Ε. Τέλος, ο πέμπτος άξονας όπου αναπτύσσονται ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος είναι εκείνος της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Ήδη το 1997 το Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος προβλέπει την ανάγκη σύστασης ενός δικτύου δικαστικής συνεργασίας, στα πλαίσια του οποίου κάθε κράτος θα πρέπει να έχει ένα κεντρικό σημείο επαφής που θα επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών.²¹

Στο Σχέδιο Δράσης του 2000 προτείνεται επιπλέον η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικά θέματα, η οποία πρέπει μάλιστα να επεκτείνεται και στις προδικαστικές αποφάσεις, καθώς και η αποδοχή ενώπιον των δικαστηρίων αποδεικτικών στοιχείων που έχουν νομίμως συλλεχθεί σε άλλο κράτος – μέλος.

Η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί επίσης τη δικαιολογητική βάση και για τη δημιουργία της Eurojust, το 2002.²³ Η Eurojust αποτελείται από εθνικούς εισαγγελείς, δικαστές αλλά και αξιωματικούς της αστυνομίας και της έχει ανατεθεί η δικαστική συνεργασία για όλα τα εγκλήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Eurocol.²⁴ Παράλληλα στη Eurojust ανατίθεται η αυτοτελής επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που της παρέχουν οι αρμόδιες αρχές των κρατών – μελών και οι εταίροι της, τα οποία μπορεί να ανταλλάσσει με άλλους οργανισμούς.²⁵

Στον ίδιο άξονα της δικαστικής συνεργασίας εντάσσεται η Απόφαση Πλαίσιο του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης,²⁶ στα πλαίσια της οποίας η τρομοκρατία και συνήθεις δράσεις του οργανωμένου εγκλήματος επιτρέπουν τη σύλληψη και παράδοση χωρίς να απαιτείται έλεγχος διπλού αξιοποιήσιμου.

II. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ

Όπως γίνεται αντιληπτό, οι πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια της ευρωπαϊκής κοινότητας με αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα συνεπάγονται σοβαρούς περιορισμούς τόσο για τα επιμέρους κράτη, όσο όμως και κυρίως για τους πολίτες.

Σ' ό,τι αφορά τα κράτη, οι ρυθμίσεις αυτές συνεπάγονται σοβαρούς περιορισμούς

της κυριαρχίας τους, καθώς η αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα επιτρέπει την παρέμβαση των ευρωπαϊκών οργάνων σε τομείς όπου διαφορετικά δεν υπάρχει σχετική αρμοδιότητα. Κυρίως όμως η αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα έχει σημαντικότερες επιπτώσεις στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών. Αρχικά γιατί επιτρέπει την προσβολή των ατομικών ελευθεριών από αστυνομικούς μηχανισμούς ήδη στο στάδιο πρόληψης του εγκλήματος, ενώ είναι γνωστό ότι στα πλαίσια ενός κοινωνικού κράτους δικαίου η πρόληψη πρέπει κατά βάση να ασκείται με την ανάπτυξη μιας κοινωνικής πολιτικής, και πάντως δε δικαιολογεί παρεμβάσεις στην προσωπική ελευθερία των πολιτών.

Παράλληλα η αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα επιτρέπει την απειλή αυξημένων ποινικών κυρώσεων, διευρύνει τα τοπικά όρια ισχύος των εθνικών ποινικών νόμων, επιτρέπει την επιβολή κυρώσεων και στα νομικά πρόσωπα και δικαιολογεί την ανατροπή βασικών κανόνων κατά την επιβολή παρεπόμενων ποινών, όπως είναι η δήμευση. Ταυτόχρονα επιτρέπει την ενεργοποίηση της Eurorol και της Eurojust, την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των πολιτών από τα όργανα αυτά και μια σειρά άλλων μέτρων, όπως κυρίως τις ειδικές ανακριτικές πράξεις που προβλέπονται πλέον από τα εθνικά δίκαια, σε συνάρτηση με την οργανωμένη εγκληματική δράση.

III. Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ

Όλοι αυτοί οι περιορισμοί θεωρούνται από τα ευρωπαϊκά όργανα, ακόμα και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ως «εξαιρετικές» ρυθμίσεις, καθώς περιορίζονται στο χώρο του οργανωμένου

Στα πλαίσια ενός κοινωνικού κράτους δικαίου η πρόληψη πρέπει κατά βάση να ασκείται με την ανάπτυξη μιας κοινωνικής πολιτικής, και πάντως δε δικαιολογεί παρεμβάσεις στην προσωπική ελευθερία των πολιτών.

εγκλήματος, ενώ ταυτόχρονα θεωρούνται δικαιολογημένοι ενόψει της επικινδυνότητας που έχει αυτή η μορφή εγκληματικής δράσης όχι μόνο για τα επιμέρους έννομα αγαθά αλλά για τα ίδια τα θεμέλια του δημοκρατικού πολιτεύματος και της διεθνούς οικονομίας.

Πράγματι το οργανωμένο έγκλημα έχει στην κοινωνική του καταγραφή ορισμένα χαρακτηριστικά που του προσδίδουν εμφανώς αυξημένη επικινδυνότητα. Τελείται από εγκληματική οργάνωση με σαφή ιεραρχική και επιχειρησιακή δομή, μεγάλη διάρκεια και διεθνείς διασυνδέσεις με συγκάλυψη της ατομικής ευθύνης που αποβλέπει στην απόκτηση οικονομικής ισχύος και χρησιμοποιεί ως μέσα για την επίτευξη του σκοπού της την τρομοκράτηση, τη διαφθορά, την πολιτική επιρροή και τη δημιουργία μιας επίφασης νομιμότητας.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο σε όλα τα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζεται ότι το οργανωμένο έγκλημα συνιστά απειλή για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, για την ελευθερία, τα δικαιώματα του ανθρώπου και την αυτοτέλεια του ατόμου, τις αξίες δηλαδή που αποτελούν και το λόγο ύπαρξης κάθε αγώνα κατά του οργανωμένου εγκλήματος.

Έτσι, σε τελευταία ανάλυση, τα ειδικά μέτρα που υιοθετούνται για την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος και ο περιορισμός μέσω αυτών των δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών, θεωρούνται μέτρα προάσπισης της ίδιας της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, και με τον τρόπο αυτό η αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα λειτουργεί κατ' εξοχήν νομιμοποιητικά.

IV. Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ

Η σύνδεση όμως αυτή, ακόμη κι αν

θεωρηθεί ότι δικαιολογεί σε κάποιο βαθμό την υιοθέτηση επαχθέστερων μέτρων στο χώρο απειλής και επιβολής της ποινής, πρέπει πάντως να βεβαιώνεται στην πράξη. Πρέπει δηλαδή να αποδεικνύεται ότι τα επαχθή μέτρα αφορούν πράγματι μόνο το οργανωμένο έγκλημα.

Τούτο θα προϋπέθετε δύο τινά: πρώτον ότι θα ήταν σαφώς οριοθετημένη η οργανωμένη εγκληματική δράση στο ποινικό δίκαιο και δεύτερον ότι τα επαχθή μέτρα θα επιβάλλονταν μόνο σε εκείνους που εμπλέκονται στη δράση αυτή. Τίποτε από τα δύο δε συμβαίνει.

Όσες πράξεις προσδιορίζονται ως μορφές του οργανωμένου εγκλήματος στις Αποφάσεις – Πλαίσιο ή στις Οδηγίες για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων αποτελούν πράξεις μεμονωμένες ενός ατόμου, χωρίς να γίνεται καμία αναφορά στο υποκείμενο τέλεσής τους και ειδικότερα στην ύπαρξη εγκληματικής οργάνωσης με επιχειρησιακή δομή για τον πορισμό κέρδους που αποτελεί συστατικό στοιχείο του οργανωμένου εγκλήματος όπως είδαμε.

Με τον τρόπο αυτό τα ιδιαίτερα επαχθή μέτρα επεκτείνονται τελικά και σε πράξεις ήσσονος βαρύτητας.

Αξίζει να σκεφθούμε ποιες πράξεις έχουν υπαχθεί στο ν. 2331/1995, που τυποποιεί τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων. Έχει γίνει δεκτό από τα ελληνικά δικαστήρια ότι τελεί λ.χ. το έγκλημα εκείνος που αγοράζει ένα κλεμμένο αυτοκίνητο και κατέχει το αυτοκίνητο αυτό,²⁷ εκείνος που κατ' επάγγελμα αγοράζει και πωλεί κλεμμένα ρολόγια, κοσμήματα και διαβατήρια,²⁸ όπως και εκείνος που αγοράζει έναντι ποσού 2,5 εκατ.δρχ περίπου, αριθμό ποδηλάτων τα οποία είναι προϊόντα απάτης.²⁹ Οι πράξεις ωστόσο αυτές δεν έχουν καμία σχέση με το οργανωμένο έγκλημα. Αποτελούν απλές περιπτώσεις αποδοχής προϊόντων εγκλήματος,

Έχει γίνει δεκτό από τα ελληνικά δικαστήρια ότι τελεί λ.χ. το έγκλημα εκείνος που αγοράζει ένα κλεμμένο αυτοκίνητο και κατέχει το αυτοκίνητο αυτό, εκείνος που κατ' επάγγελμα αγοράζει και πωλεί κλεμμένα ρολόγια, κοσμήματα ... όπως και εκείνος που αγοράζει έναντι ποσού 2,5 εκατ.δρχ περίπου, αριθμό ποδηλάτων τα οποία είναι προϊόντα απάτης.

Πρέπει δηλαδή να αποδεικνύεται ότι τα επαχθή μέτρα αφορούν πράγματι μόνο το οργανωμένο έγκλημα... Τα επαχθή μέτρα [όμως] αφορούν άτομα που δεν έχουν καμία σχέση με το συγκεκριμένο έγκλημα.

που δε δικαιολογούν παρά την πλημμεληματική ποινή του άρθρου 394 ΠΚ. Η υπαγωγή τους στο ν. 2331/1995 ωστόσο συνεπάγεται όχι μόνο ποινή κάθειρξης, αλλά και δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης, διεύρυνση των τοπικών ορίων εφαρμογής των εθνικών ποινικών νόμων, καθώς και ιδιαίτερα επαχθείς ρυθμίσεις για τη δήμευση ή την άρση του τραπεζικού απορρήτου.

Έτσι, ήδη από τον τρόπο τυποποίησης του οργανωμένου εγκλήματος, τα επαχθή μέτρα αφορούν άτομα που δεν έχουν καμία σχέση με το συγκεκριμένο έγκλημα.

Οι συνέπειες είναι ακόμα πιο έντονες στο χώρο πρόληψης του εγκλήματος. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η Ευροπολ καταχωρεί στο σύστημα πληροφοριών της όχι μόνο τους υπόπτους γι' αυτό το διευρυμένο αριθμό εγκλημάτων, αλλά και άτομα που απλώς έρχονται σε επαφή με αυτούς, αντιλαμβανόμαστε ότι ο κύκλος των ατόμων των οποίων θίγονται οι ατομικές ελευθερίες είναι εξαιρετικά ευρύς και η παρακολούθηση τείνει να αποτελεί τον κανόνα και όχι την εξαίρεση.

Με τα τελευταία μάλιστα μέτρα που αφορούν στη συλλογή στοιχείων σχετικά με την τηλεφωνική ή ηλεκτρονική επικοινωνία και τον τρόπο πληρωμής αγαθών, οι περιορισμοί επεκτείνονται ούτως ή άλλως στο σύνολο των πολιτών και δεν αποτελούν εξαιρετικά μέτρα.

1. Άρθρο 8 παρ. 1 Συνθήκης Ευροπολ.

2. Άρθρο 10 παρ.1 της Συνθήκης Ευροπολ.

3. ΕΕ C 251 της 15.8.1997, σ. 1.

4. ΕΕ C 193 της 24.6.1997. Βλ. επίσης Ψήφισμα Συμβουλίου της 25.6.2001 για την ανταλλαγή αποτελεσμάτων DNA (ΕΕ C 187 της 3.7.2001).

5. ΕΕ C 193 της 24.6.1997. Βλ. επίσης Ψήφισμα Συμβουλίου της 25.6.2001 για την ανταλλαγή αποτελεσμάτων DNA (ΕΕ C 187 της 3.7.2001).

6. Άρθρο 30 παρ. 2 ΣΕΕ.
7. Οδηγία 1991/308/ΕΟΚ.
8. Άρθρα 3,4 και 6 της Οδηγίας.
9. Βλ. άρθρα 31. ε και 34 παρ. 2. β ΣΕΕ. Ειδικές ρυθμίσεις για το οργανωμένο έγκλημα υπάρχουν επίσης στα άρθρα 30.1.δ, 30.2.γ, 31.2.β ΣΕΕ (όπως τροποποιήθηκε το τελευταίο από τη Συνθήκη της Νίκαιας).
10. ΕΕ L 351 της 29.12.1998, σ. 1-3.
11. Άρθρα 1 και 2 της Κοινής Δράσης.
12. Άρθρο 4 της Κοινής Δράσης.
13. Άρθρο 3 της Κοινής Δράσης.
14. Σύσταση 17 του Σχεδίου Δράσης 2000.(ΕΕ C 124 της 3.5.2000, 1-33).
15. Βλ. και Σύσταση αριθ. 7.
16. ΕΕ L 333 της 9.12.1998, σ.1-3.
17. ΕΕ C 124 της 5.7. 2000, σ. 1-33.
18. Σύσταση 19 του Σχεδίου Δράσης.
19. ΕΕ L 182 της 5.7.2001.
20. ΕΕ L 68 της 15.3.2005.
21. ΕΕ C 251 της 15.8.1997, σ. 6.
22. ΕΕ C 124 της 3.5.2000, σ.1-33.
23. Απόφαση του Συμβουλίου της 28.2.2002 (2002/187/ΔΕΥ, ΕΕ L 63 της 6.3.2002, σ. 1-13).
24. Άρθρο 4 της Απόφασης του Συμβουλίου.
25. Άρθρο 27 της Απόφασης του Συμβουλίου.
26. ΕΕ L 190 της 18.7.2002, σ. 1.
27. Βλ. Εισαγγελική πρόταση και μειοψηφούσα άποψη στο Βουλ. Συμβ.Πλημ.Αλεξ.16/99, ΠοινΔικ 2000, 376, όπως και Βουλ.Συμβ. Εφ.Θρ.37/00, Υπεράσπιση 2000,573.
28. Βλ. Πεντ.Εφ.Πειρ.18,19/00,Ποιν.Δικ.2001,1245.
29. Βλ. ΑΠ 478/00, ΠΧρ 2000, 928 – Βουλ.Συμβ.Εφ.Αθ. 1161/00, Ποιν.Δικ.2001, 136.

 graphicdesign
sasahunda

sasahun@gmail.com
6976888608